

VALTIOVARAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 32/2009 vp

Hallituksen esitys laeiksi arvonlisäverolain, Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain 18 b §:n ja eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 18 päivänä syyskuuta 2009 lähettänyt valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laeiksi arvonlisäverolain, Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain 18 b §:n ja eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta (HE 137/2009 vp).

Lakialoite

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä seuraavan aloitteen:

— LA 67/2009 vp — Leena Rauhala /kd ym.:
Laki arvonlisäverolain 85 §:n muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta (läh. 7.10.2009)

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa.

Asiantuntijat

Verojaostossa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Tiina Maisala, valtiovarainministeriö
- ylitarkastaja Leila Himanka, Verohallitus
- erikoistutkija Marja Riihelä, VATT Valtion taloudellinen tutkimuskeskus
- johtaja Pekka Immeli, Akava ry
- verolakimies, VT Jouko Jormalainen, Finanssialan Keskusliitto
- osastopäällikkö Tomi Viitala, Keskuskauppa-kamari
- johtaja Timo Sipilä, Maa- ja metsätaloustuot-tajain Keskusliitto MTK ry
- varatoimitusjohtaja Veli-Matti Aittoniemi, Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry
- ekonomisti Helena Pentti, Suomen Ammatti-liittojen Keskusjärjestö SAK ry
- verotuksen erityisasiantuntija Henrik Rainio, Suomen Kuntaliitto
- toimitusjohtaja Osmo Laine, Päivittäistavara-kauppa ry
- ekonomisti Mikael Kirkko-Jaakkola, Veron-maksajain Keskusliitto.

Kirjallisen lausunnon on toimittanut valtio-varainministeriö.

HALLITUKSEN ESITYS JA LAKIALOITE

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi arvonlisä- ja vakuutusmaksuverokantoja.

Yleinen arvonlisäverokanta ehdotetaan korotettavaksi 22 prosentista 23 prosenttiin. Elintarvikkeisiin ja rehuihin sovellettava verokanta ehdotetaan korotettavaksi 12 prosentista 13 prosenttiin sekä ravintola- ja ateriapalveluihin sovellettava verokanta alennettavaksi 22 prosentista 13 prosenttiin. Kirjoihin, lääkkeisiin, liikuntapalveluihin, henkilökuljetuksiin, majoituspalveluihin, televisiolupatuloihin, kulttuuri- ja viihdetilaisuuksiin, tekijän suorittamiin taidesineiden myynteihin, kaikkien taide-esineiden maahantuontiin, tekijänoikeusjärjestöjen saamiin tekijäankorvauksiin, parturi- ja kampaamopalveluihin sekä eräisiin pieniin korjauspalveluihin sovellettava verokanta ehdotetaan korotettavaksi 8 prosentista 9 prosenttiin.

Vakuutusmaksuvero ehdotetaan korotettavaksi 22 prosentista 23 prosenttiin.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2010.

Esitys liittyy valtion vuoden 2010 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lakialoite

LA 67/2009 vp. Lakialoitteessa ehdotetaan, että arvonlisäverolain 85 §:n muuttamisesta annetun lain (785/2008) voimaantulosäännöstä muutetaan siten, että laki tulee voimaan 1.7.2010. Elintarvikkeiden arvonlisäverokannan alentaminen toteutettaisiin siten samasta ajankohdasta kuin ravintolapalvelujen arvonlisäverokannan alentaminen.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta puoltaa esityksen hyväksymistä eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annetun lain 3 §:n muuttamista koskevan lain voimaantulosäännöstä koskevin muutoksin.

Ravintola- ja ateriapalvelujen verokannan alentamisen tavoitteena on kaupassa myytävän ruoan ja ravintolaruoan välisen kilpailutilanteen parantaminen. Verokantojen korotuksen perusteena ovat puolestaan valtiontaloudelliset syyt.

Elintarvikkeiden arvonlisäverokanta alennettiin hallituksen ohjelman mukaisesti verotuksen oikeudenmukaisuuden lisäämiseksi 17 prosentista 12 prosenttiin kuluvan vuoden lokakuun alusta. Muutoksen arvioitiin vähentävän vuositasolla verotuloja 500 miljoonaa euroa, mistä noin puolen arvioitiin palautuvan valtiolle muutoksesta johtuvan ostovoiman ja yksityisen kulutuksen kasvun myötä. Ravintola- ja ateriapalvelut säilyivät muutoksen yhteydessä yleisen 22 prosentin arvonlisäverokannan piirissä. Niiden

osalta verokantaa ei ollut mahdollista muuttaa arvonlisäverojärjestelmää säätelevän neuvoston direktiivin (2006/112/EY) asettamien rajoitusten vuoksi.

Muutoksesta aiheutunut ravintola- ja ateriapalvelujen ja elintarvikkeiden verokantaeron kasvu on ollut kilpailunäkökohdista ongelmallinen, mihin myös valiokunta kiinnitti huomiota hallituksen esityksestä (HE 114/2008 vp) antamassaan mietinnössä. Hallituksen tavoitteena on ollut, että arvonlisäverodirektiiviä muutettaisiin siten, että ravintoloiden ja henkilöstöruokailun arvonlisäverokanta voitaisiin alentaa elintarvikkeiden arvonlisäveron tasolle. Kuluvan vuoden kesäkuun alusta tulikin voimaan direktiivin muutos, joka sallii jäsenvaltioille elintarvikkeiden alennetun verokannan soveltamisen myös ravintola- ja ateriapalveluihin ja mahdollistaa hallituksen nyt ehdottaman muutoksen.

Yleisen arvonlisäverokannan korotus 23 prosenttiin lisäisi verotuloja 503 miljoonalla eurol-

la, elintarvikkeiden ja rehujen arvonlisäverokannan korotus 13 prosenttiin 108 miljoonalla eurolla, eräisiin tavaroihin ja palveluihin sovellettavan 8 prosentin verokannan korotus 9 prosenttiin 24 miljoonalla eurolla ja vakuutusmaksuveron verokannan korotus 9 miljoonalla eurolla vuodessa. Ravintola- ja ateriapalvelujen verokannan alennus 22 prosentista 13 prosenttiin merkitsisi noin 258 miljoonan euron vuosittaisesta verotulojen menetyksestä. Kokonaisuutena muutokset lisääisivät verotuloja vuositasolla 426 miljoonalla eurolla.

Ravintola- ja ateriapalvelujen verokannan alentamisen arvioidaan parantavan työllisyyttä 9 500 henkilöllä. Verokantojen korotus puolestaan vaikuttaisi työllisyyttä heikentävästi. Kokonaistyöllisyyden paranemisen arvioidaan jäävän 4 800 henkeen.

Valiokunnan arvio

Valiokunta pitää tärkeänä ravintolaruoan arvonlisäverokannan alentamista kaupassa myytävien elintarvikkeiden arvonlisäverokannan tasolle. Samalla toteutettava arvonlisäverotuksen tason yleinen korotus on taloustilanne huomioon ottaen myös ymmärrettävää. Kokonaisuutena jo toteutuneen elintarvikkeiden verokannan alentamisen ja hallituksen nyt ehdottamien muutosten vaikutus verotuloihin olisi noin 110 miljoonan euron vuotuinen menetys.

Muutoksen tulonjakovaikutukset ovat valiokunnan Valtion taloudelliselta tutkimuskeskuksesta saaman selvityksen mukaan vähäisiä. Elintarvikkeiden arvonlisäverokannan alentamisella oli lievästi tuloeroja pienentävä vaikutus. Nyt ehdotettu muutos kumoaa osin edellisen uudistuksen vaikutukset. Muutosten kokonaisvaikutuksena pienituloisille muodostuva etu on euro-määräisesti pienempi, mutta suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin suurempi kuin suurempituloisille.

Valiokunta pitää perusteltuna myös eräistä vakuutusmaksuista annetun lain nojalla perittävän arvonlisäveron suuruuden vakuutusmaksuveron korottamista yleisen arvonlisäverokannan mukaisesti. Asiantuntijakuulemisessa on kuitenkin

kin noussut esiin mainitun lain voimaantulosäännöksestä aiheutuvia tulkinnallisia ja käytännöllisiä ongelmia.

Vakuutuslaitosten ohjelmistot on rakennettu toimimaan vakuutuskausittain, ja kesken vakuutuskauden tehtävät muutokset aiheuttaisivat ylimääräisiä tietojärjestelmäkustannuksia. Valtiovarainministeriö on esittänyt voimaantulosäännöstä tarkistettavaksi siten, että lakia sovelletaan sellaiseen vakuutusmaksuun, joka maksetaan lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen alkavalta vakuutuskaudelta. Valiokunta ehdottaa hallituksen esitystä muutettavaksi esitetyin tavoin. Sellaisten vakuutusten osalta, jotka ehtojen mukaisesti uusiutuvat vuosittain ja jatkuvat vakuutuskauden kerrallaan, jollei vakuutusta irtisanota, muutos merkitsisi, että lakia sovelletaan lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen alkavan vakuutuskauden alusta lukien.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella valtiovarainvaliokunta ehdottaa,

että 1. ja 3. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina,

että 2. lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi voimaantulosäännöksen 2 momentti muutettuna (Valiokunnan muutosehdotus) ja

että lakialoite LA 67/2009 vp hylätään.

Valiokunnan muutosehdotus

2. lakiehdotus

Lakia sovelletaan sellaiseen vakuutusmaksuun, joka (poist.) maksetaan lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen alkavalta vakuutuskaudelta.

VaVM 32/2009 vp — HE 137/2009 vp

Helsingissä 6 päivänä marraskuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

vpj.	Kari Rajamäki /sd	Heikki A. Ollila /kok (osittain)
jäs.	Tarja Filatov /sd (osittain)	Markku Rossi /kesk
	Pertti Hemmilä /kok	Matti Saarinen /sd
	Bjarne Kallis /kd	Petri Salo /kok
	Kyösti Karjula /kesk	Minna Sirnö /vas (osittain)
	Esko Kiviranta /kesk	vjäs. Matti Kauppila /vas (osittain)
	Mikko Kuoppa /vas	Lauri Kähkönen /sd (osittain)
	Reijo Laitinen /sd (osittain)	Reijo Paajanen /kok (osittain)
	Mika Lintilä /kesk	Heli Paasio /sd
	Olli Nepponen /kok	Kimmo Sasi /kok
	Tuija Nurmi /kok	Ulla-Maj Wideroos /r
	Kirsi Ojansuu /vihr	Tuula Väättäinen /sd (osittain).

Valiokunnan sihteerinä jaostokäsittelyssä on toiminut

valiokuntaneuvos Jukka Vanhanen.

VASTALAUSE 1

Perustelut

Emme pidä oikeudenmukaisena yleisen arvonlisäveron korottamista 22 prosentista 23 prosenttiin ja kirjoihin, lääkkeisiin, liikuntapalveluihin, henkilökuljetuksiin, majoituspalveluihin, televisiolupatuloihin, kulttuuri- ja viihdetilaisuuksiin, tekijän suorittamiin taide-esineiden myynteihin, kaikkien taide-esineiden maahantuontiin, tekijänoikeusjärjestöjen saamiin tekijäkorvauksiin, parturi- ja kampaamopalveluihin sekä eräisiin pieniin korjauspalveluihin sovelletavan verokannan ehdotettua korottamista 8 prosentista 9 prosenttiin, kun samaan aikaan tuloveroa alennetaan. Kaiken lisäksi hallitus toteuttaa eduskuntaenemmistönsä turvin kiinteistöveron korottamisen.

Tällainen siirtymä merkitsee sitä, että veroja maksavat yhä vähemmän ne, jotka suurien tulojensa takia pystyisivät maksamaan suuremman osuuden tuloistaan kuin pieni- tai keskituloiset.

Tuloverotuksen keventämistä ja arvonlisäveron ja kiinteistöveron korottamista ei voida perustella edes sillä, että siirrytään muka työn verottamisesta kulutuksen verottamiseen. Se on vain näppärä peiteilmaus suurituloisten ahneu-

delle. Kulutus ja asuminen eivät kerro maksukyvyistä. Sitä paitsi pienituloisimmat joutuvat käyttämään lähes kaiken liikenevän kulutukseen, kun taas suurituloisilla on edellytykset käyttää osa tuloistaan varallisuuden kartuttamiseen.

Oikeudenmukainen verotus edellyttää, että kansalaiset osallistuvat yhteisiin menoihin maksukykynsä mukaan eli suurituloisimmat selvästi suuremmalla osuudella. Oikeudenmukaisuus edellyttää myös sitä, että kaikki tulot asetetaan samalla viivalle, niin ettei ansiotulojen sijaan työttömyyden tai vaikkapa sairauden takia tuloleita etuustuloja veroteta kaikkein ankarimmin ja suuria pääomatuloja kaikkein kevyimmin.

Veropolitiikan lisäksi oikeudenmukaisuuden toteutuminen edellyttää myös pienimpien etuuk-sien tason nostamista niin, että ne takaavat inhimillisen elämän.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotukset hylätään.

Helsingissä 6 päivänä marraskuuta 2009

Mikko Kuoppa /vas
Minna Sirnö /vas
Matti Kauppila /vas

VASTALAUSE 2

Perustelut

Yleinen arvonlisäverokanta ehdotetaan korotettavaksi 22 prosentista 23 prosenttiin. Kirjoihin, lääkkeisiin, liikuntapalveluihin, henkilökuljetuksiin, majoituspalveluihin, televisiolupatuloihin, kulttuuri- ja viihdetilaisuuksiin, tekijän suoriittamiin taide-esineiden myynteihin, kaikkien taide-esineiden maahantuontiin, tekijänoikeusjärjestöjen saamiin tekijäkorvauksiin, parturi- ja kampaamopalveluihin sekä eräisiin pieniin korjauspalveluihin sovellettava verokanta ehdotetaan korotettavaksi 8 prosentista 9 prosenttiin. Korotukset esitetään tulevaksi voimaan 1.7.2010.

Esitämme, että edellä olevaa arvonlisäverokantojen korotusta ei tehtäisi, koska ajankohta ei ole suhdannepoliittisesti järkevä. Korotuksilla on haitallinen vaikutus kotimaiseen kysyntään ja työllisyyteen. Ylipäätään ei ole järkevää, että esimerkiksi lääkkeiden ja joukkoliikenteen arvonlisäveroa kiristetään.

Arvonlisäverokantojen muutokset olisi pitänyt ajoittaa tulossa olevaan suuremman veroremontin yhteyteen, jolloin sosiaaliset vaikutukset ja verotukseen liittyvät kokonaismuutostarpeet olisi voitu ottaa paremmin huomioon. Korotukset olisi pitänyt ajoittaa suhdannepoliittisesti parempaan ajankohtaan.

Ruoan arvonlisävero laski tämän vuoden lokakuun alussa. Kun hallitus lupasi ruoan arvonlisäveronalennuksen, keskustelu aiheesta kävi voimakkaana. Voidaan olettaa, että Suomen verokkimaista voimakkaampi ruoan hinnan nousu on ollut osittain seurausta hallituksen lupaamas-

ta veronkevennyksestä. Arvonlisäveron laskun seurauksena hinnat käytännössä laskivat vain tämän vuoden alkupuolen tasolle. Arvonlisäveron alennuksella kyettiin siten kuluttajahinnoista poistamaan vain se veronalennuslupauksesta syntynyt ylimääräinen hintojen nousu.

Kaupat synnyttivät tuotteisiin kaksoishintajärjestelmän, jolla ne pyrkivät osoittamaan veronalennuksen näkyvän hinnoissa. Jatkossa on oletettavaa, että mahdolliset veronkorotukset tulevat menemään täysimääräisesti hintoihin, koska vähittäiskaupan kilpailu on Suomessa vähäistä. Näissä olosuhteissa on syytä pidättäytyä hallituksen esittämässä ruoan arvonlisäverotasossa. Hintojen nousu heikentäisi kuluttajien ostovoimaa. Lisäksi alan työllisyys kärsisi tilanteesta. Sosialidemokraatit olivat ruoan arvonlisäveron alennuksesta eri mieltä, olisimme kohdistaneet veronkevennyksen suoraan pienituloisimmille ihmisille perusvähennyksen avulla.

Hyvänä pidämme hallituksen esityksessä sitä, että ravintolaruoan ja kaupasta ostettavan ruoan arvonlisävero on samalla tasolla. Tämä vähentää vähittäiskaupan ja ravintoloiden välille syntynyttä kilpailuvääristymää. Ravintolapalveluiden arvonlisäverovähennyksellä on myönteisiä työllisyysvaikutuksia.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotukset hyväksytään muutettuina (Vastalauseen muutosehdotukset).

*Vastalauseen muutosehdotukset***1.****Laki****arvonlisäverolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 30 päivänä joulukuuta 1993 annetun arvonlisäverolain (1501/1993) 4, 25 a ja 26 §, 39 §:n 3 momentti, 84 ja 85 §, 85 a §:n 1 momentin johdantokappale, 85 b § ja 209 c §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat 4 ja 25 a § sekä 39 §:n 3 momentti laissa 1218/1994, 26 § laissa 1061/2007, 84 § laissa 381/1996, 85 § laeissa 1265/1997, ja 785/2008, 85 a §:n 1 momentin johdantokappale laissa 1071/2002, 85 b § mainitussa laissa 1265/1997 sekä 209 c §:n 1 momentti laeissa 325/2003 ja 331/2005, seuraavasti:

4, 25 a, 26 ja 39 §
(Kuten VaVM)

84 §

Suoritettava vero on 22 prosenttia veron perusteesta, ellei 85—85 a §:ssä toisin säädetä.

85 ja 85 a §
(Kuten VaVM)

85 b §

Poiketen siitä, mitä 85 ja 85 a §:ssä säädetään, korvaukseen palautettaessa oikeuttavista pakkauksista ja kuljetustarvikkeista suoritettava vero on 22 prosenttia veron perusteesta.

209 c §
(Kuten VaVM)

Voimaantulosäännös
(Kuten VaVM)

2.**Laki****eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta 20 päivänä joulukuuta 1966 annetun lain (664/1966) 3 §, sellaisena kuin se on laissa 928/1992, seuraavasti:

3 §

Veron määrä on 22 prosenttia vakuutusmaksuista, joihin vero ei sisälly.

Voimaantulosäännös
(Kuten VaVM)

3.

Laki**Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain 18 b §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön 30 päivänä joulukuuta 1996 annetun lain (1266/1996) 18 b §:n 1 momentin johdantokappale, sellaisena kuin se on laissa 1072/2002, seuraavasti:

18 b §	nista suoritettava vero on 8 prosenttia veron
Arvonlisäverolain 79 d ja 79 e §:ssä tarkoitettujen keräily- ja antiikkiesineiden maahantuon-	perusteesta, kun:
	— — — — — — — — — — — — — — — —

Voimaantulosäännös
(Kuten VaVM)

Helsingissä 6 päivänä marraskuuta 2009

Heli Paasio /sd
Tarja Filatov /sd
Matti Saarinen /sd
Kari Rajamäki /sd

Reijo Laitinen /sd
Lauri Kähkönen /sd
Tuula Väättäinen /sd